

ליקוטים נפלאים ויקהל פקודי

מלאכתך וביום השביעי שבת לד' אלוקיך' כוונת הדברים, שהשי"ת מסר לנו את ששת ימי המעשה לעבודתינו, למלאכתנו ולהפקת כל חפצינו. ואילו את יום השבת לא מסר לנו לשם כך, אלא את היום הזה שמר לעצמו, ולכן עלינו להקדישו כולו קודש לד', אלמלי היתה השבת שלי יתכן והייתי מוותר לך וממלא את מבוקשך. אולם השבת של הקדוש ברוך הוא, והוא אינו מוותר. בידי לא נמסרה הסמכות לוותר לך אפילו על רגע אחד משל השבת, משל איזו שבת שהיא. (חפץ חיים)

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש" (לה, ב)

שאלו פעם את הרב מבריסק האם להקים בית ספר "בית יעקב" בשכונה חילונית, ובתשובה סיפר הרב סיפור שהתרחש בעיירה בריסק. בבריסק היה בית ספר "בית יעקב" ומשפחה חילונית שהתגוררה בסמוך שלחה את בתם ללמוד בבית הספר, מפאת הקרבה. הילדה למדה מושגים שלא הכירה מעולם, וכמובן למדה גם על שבת. שבת אחת, רצו ההורים לצאת לנופש והפקידו את הילדה על החנות שבבעלותם. הילדה החליטה שתימנע בכל צורה מלמכור בשבת. בהגיע יום השבת, פתחה את החנות, התיישבה בה ואמרה תהלים. אחרי שעה נכנס גוי לחנות והתעניין על מחירו של אגרטל שניצב בחלון הראווה. הילדה, ברצונה העז להימנע מלמכור, נקבה בסכום הזוי, אלף שקלים. הגוי נדהם ועזב את החנות. לאחר שעה שב ואמר: "האגרטל מצא חן בעיניי מאוד. אסכים לשלם עליו שבעים וחמישה שקלים, על אף שנראה ששוויו עשרה שקלים בלבד". אך הילדה בשלה: אלף שקלים. לקראת הצהריים שב הגוי לחנות, והפעם ניאות לשלם מאתיים שקלים, אך הילדה בשלה.

כך ניסה עוד מספר פעמים, עד שלבסוף במוצ"ש שלף מכיסו את הסכום העצום והניחו על הדלפק. הילדה נדהמה, והוא הסביר: "טובי האדריכלים בנו לי וילה מפוארת, ואגרטל בגוני הטורקז מתאים לי כל כך. לא יכולתי לוותר עליו!" כששבו ההורים לביתם, סיפרה להם על השתלשלות העניינים, והם קיבלו על עצמם לשוב בתשובה שלמה. "אין כל ספק האם לפתוח "בית יעקב", סיים הרב מבריסק את סיפורו, "שמירת שבת של ילדה קטנה השיבה את הוריה בתשובה שלמה".

"והנשאים הביאו את אבני הזהב ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (לה, כז)

פירש"י ש'והנשאים' נכתב חסר, בלא יו"ר, לפי שהנשיאים התעצלו בהבאת נדבתם. אמנם, רש"י גם מביא את הנימוק שלהם להנהגה זו "כך אמרו נשיאים: יתנדבו צבור מה שמתנדבין - ומה שמחסרין אנו משלימין". לכאורה קשה, הרי הנשיאים

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם זה הדבר אשר צוה ד'" (לה, א)

ידועה השאלה איך יכול כל אדם לקיים תרי"ג מצוות, הלא יש מצוות שנוהגות רק בכוהנים ולויים, ומצוות התלויות בארץ. ותירצו בספרים שעם ישראל כולם כגוף אחד כי נשמתם אחת, ואם הם באחדות, אזי כל מי שמקיים מצוה עושה אותה בשם כל ישראל, נמצא שכלל ישראל מקיימים כל המצוות. ועל פי זה פירש ה"אהבת ישראל" את הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", ואחרי שהקהיל אותם, "ויאמר אליהם זה הדבר אשר צוה ד'", אז היה יכול לצוותם את כל התורה והמצוות, כי יוכלו לקיימם כולם על ידי שהם באחדות. (נפשות חסידיו ח"ב, ע' קלה)

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לד'" (לה, ב)

בספר "אוצר מרגליות" הביא כמה פנינים בעניין השבת:
א. לבעל ה"חפץ חיים" נזדמנו אורחים בליל שבת. כשחזר מבית הכנסת לא שהה שעה קלה אלא קידש קידוש היום ומיד הסב לשולחן. רבנו, שאלו אותו, כלום אין הוא נוהג לומר "שלום עליכם" קודם קידוש וסעודה? אומר לכם, החזיר להם בעל חפץ חיים, "מלאכי השרת" אין לפניהם לא אכילה ולא שתיה וקבלת פניהם ב"שלום עליכם" סובלת דיחוי, ואילו אורחים, בשר ודם הם, וצריכים אכילה ושתיה. קבלת פניהם קודמת.
ב. איש אחד התגייס בצבא הרוסי בתקופת הצאר והשאיר בבית אשה, בנים ובנות, שלא היה להם מה לאכול. הלכה האשה ומכרה במשך הזמן כל החפצים מהבית, כדי לקנות מזון ולהחיות את ילדיה. דבר אחד היא סרבה למכור - את הטבעת של זהב שקבלה מבעלה בעת הנישואין, מכיוון שהטבעת הזאת הזכירה לה תמיד את בעלה שבוא יבוא היום והוא יחזור הביתה. כמו כן אנחנו מכרנו הרבה דברים עבור הפרנסה בעוונותינו הרבים (הזמן ללימוד תורה, הלבוש היהודי, לשון נקיה ועוד), אבל את השבת, אשר היא אות בינינו לבין הקב"ה אסור למכור ולחלל אותה עבור הפרנסה.

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

פעם שהה ה'חפץ חיים' בפטרבורג וכדרכו השתדל להשפיע על בעלי העסקים היהודיים שינעלו את עסקיהם בימי השבת. אחד מעשירי המקום הושפע ביותר מדבריו של ה'חפץ חיים' והסכים לקבל עליו לשמור את השבת להבא, אלא הבטיח להתחיל בזאת רק כעבור שבועות אחדים, שכן קודם עליו להסדיר את כל העניינים שהיה רגיל עד עתה לסדרם בשבתות, ולשם כך ביקש 'ארכה' מאת ה'חפץ חיים'. נאנח ה'חפץ חיים' ואמר, אחי יקירי, כתוב בתורה 'ששת ימים תעבוד ועשית כל

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים ויקהל פקודי

הכנסת למען ישיבתו אולם הציבור לא התחייבו לתרום כדבעי, באותו ליל שבת לאחר הסעודה בא הרב של אותו ביהמ"ד עם כמה נכבדי הקהילה לר' אלחנן, כדי להתנצל ושלא יהי' לו תרעומת עליהם בגלל המגבית שלא הצליחה אצלם. אמר לו ר' אלחנן הנה מחר יקראו בתורה "ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה' את משה" הבה נתאר את החיזיון הזה, עומדים לבנות את המשכן, מן השמים נקרא בצלאל בן אורי לעשותו והנה הולך לו משה רבינו במחנה ישראל, פוגש ביהודי ושואל אותו "צריך להקים את המשכן אולי אתה בצלאל בן אורי", לא - משיב האיש אנכי ראובן בן יעקב, משה רבינו ממשיך בדרכו, פוגש ביהודי אחר, ושואל שנית "צריך להקים את המשכן אולי שמך בצלאל בן אורי", לא מתנצל גם השני, אנכי שמעון בן יעקב, האם יעלה על הדעת שמשה רבינו יתרעם על היהודי הראשון והשני, מדוע לא נקראו בשם בצלאל בן אורי, ומדוע לא הם אלו המקימים את המשכן, וכי מה בידם לעשות אם לא הם נבחרו על ידי ה' להקמת המשכן כי אם בצלאל דווקא? סיים ר' אלחנן את דבריו אל הרב: מה, אם כן, מקום לתרעומת יש לי, אם ביהמ"ד שלכם פשוט לא נקראו להימנות על בוני התורה בזמן הזה, אם אין לכם הזכות לתמוך במשכן העדות.

(אור אלחנן)

"כבוד ה' מלא את המשכן" (מ, לה)

מלך אחד רכב בדרך בראש פמליה גדולה. בדרכם הגיעו אל גבול שדה שהיתה מגודרת. כיון ששעתם הייתה דחוקה צוה המלך להרוס את הגדר כדי שיוכלו לעבור. בעל השדה היה כפרי פשוט בור ועם הארץ שלא הכיר כלל את המלך ולא ידע בגינוני המלכות, ולתומו חשב כי חבורת ציידים משברת את גדר שדהו, על כן בערה בו חמתו ובחרון אפו החל להשליך אבנים על המהרסים ואבן אחת אף פגעה במלך... מיד תפסוהו עבדי המלך והעמידוהו למשפט מהיר וגזר דינו נחרץ למוות כדין מורד במלכות. ריחם המלך על הכפרי כיון שראה שהלה אינו מבין ויודע כלל מה חומרת מעשהו על כן ביטל את גזר הדין, אולם צוה כי הכפרי יענש על מעשיו וינקה את רחובות עיר הבירה. תחילה הפקידוהו לנקות את הרחובות הרחוקים מארמון המלך, ולאחר מכן הטילו עליו לנקות את סביבות הארמון ולבסוף את חצר המלך.

ככל שעלה הכפרי בדרגה כך הבין את עוצם המלוכה ואת תקפו וגדולתו של המלך, ומתוך הבנתו זו הבין גם עד כמה חטא נגד המלך ומה רב היה פשעו. לבסוף פנה הכפרי אל השר הממונה וביקש שיביאו אותו לפני המלך כדי שיוכל להתחנן לפניו ולבקש ממנו סליחה ומחילה. כן הוא גם הנמשל - אמר רבי ישראל בעל שם טוב - האדם החוטא אינו מבין כלל את גדולתו של הקדוש ברוך הוא ומתוך כך פעמים שנכשל בחטא. לו היה מבין את עוצם גדולתו של מלך מלכי המלכים היה מתחנן ומבקש על נפשו סליחה ומחילה.

א לט ט שבת

הסבירו בטוב טעם ודעת מדוע נהגו כך! גם בימינו מצוי שהקרובים מאוד לחתן ולכלה אומרים להם: "תקבלו קודם את המתנות מכולם, ואנחנו ניתן את מה שיחסר לכם". אז מדוע מכנים הנהגה זו בעצלות?

ביאר זאת בטוב טעם ודעת הגאון רבי יהודה ויסנשטרן שליט"א מירושלים. למה הדבר דומה? לאותו חזן שבסדר קדושה של תפילת מוסף, החל לסלסל בקולו מהפסוק 'שמע ישראל' במקום מ'הוא אלוקינו' כנהוג. ניגש אליו יהודי בתום התפילה ואמר לו: אמת ויציב שסלסלת יפה מאוד ב'שמע ישראל'; אך אמור נא לי כיצד היית מסוגל להתאפק ולשתוק כאשר כל הקהל כולו הכריז יחדיו "שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד"??...

כך גם טענו לנשיאים: עם ישראל כולו מתגייס להרים את נדבת ליבו לבית השם, אז כיצד אתם מסוגלים להתאפק? ייתכן שמצד ההיגיון ההצעה שלכם מוצדקת, אבל כיצד אתם מסוגלים להתאפק!?

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר" (לו, ז)

בספר הק' דברי ישראל מובא בשם הרה"ק מוהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע ששאל להרה"ק בעל אורח לחיים מזלאטשוב זי"ע למה נוהג ליתן סגולות לבאים להיושע אצלו, והשיב לו דהרי תפילה עושה מחצה, לכן נותן סגולה עבור החצי השני, אמר לו הרה"ק מזידיטשוב, אנו מתפללים יותר מהמתבקש עד שאנו נענים על הכל ואין אנו צריכים לסגולות, וזהו "והמלאכה" הרומז לתפילה כאמרם ז"ל "עבודה שבלב זו תפילה" היתה דים" פעלה את פעולתה משום שהתפללו "והותר" יותר מהמתבקש.

"אלה פקודי המשק משכן העדות" (לה, כא)

ולמה עשה עמהם חשבון... אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים אחריו... אמר להם בואו ונעשה חשבון אבל ממעשה העגל לא דרשו חשבון...

ומדה זו נשארה בתוכנו, שמגבאי צדקה וחסד דורשים תמיד חשבון מדויק, אולם ממקבצי זהב וכסף ל"עגל", אין דורש ואין מבקש חשבון. כיצד יש להסביר זאת. אפשר לומר שהנקודה הפנימית שבלב היהודי והרצון האמיתי שלו - הוא לעשות רצון קונו!

וכשהוא נותן כסף למטרה טובה, רוצה הוא שכל פרוטה ופרוטה תלך אל המטרה הקדושה, למען תהיה לו לזכות. אבל כשהיצר משיא אותו לתת ל"עגל", נפשו עליו תאבל בפנימיות הלב על שעבר על רצון קונו, ואינו מקפיד אם הגבאים ישימו מכספם בכליהם...

"ובצלאל עשה את כל אשר צוה ה'" (לה, כב)

הגאון ר' אלחנן וסרמן ערך פעם מגבית למען ישיבתו, באחד מלילות שבת דרש בבית

סיפורים נפלאים ויקהל פקודי

"קחו מאתכם תרומה לד'" (לה, ב)

סיפור ידוע ומצמרר שהתרחש בעיר פ"ת לפני עשרות שנים... יתכן וחלקכם מכירים את הסיפור אבל עכשיו תגלו את הסיפור שעומד מאחורי הסיפור !!!! בבית הספר ברנר בפ"ת התכוננו לצאת לטיול שנתי, כל הילדים היו נרגשים והחלו בהכנות, קניות ממותקים וכדומה...

באחת המשפחות שלחה האמא את הילדה למכולת עם 10 שקלים ואמרה לה לך תקני בכסף הזה ממתקים לטיול השנתי איך שהילדה הגיעה למכולת היא ראתה ילדה בוכה בכי קורע לב ושאלה אותה "מדוע את בוכה?" השיבה לה הילדה... "אמא שלי שלחה אותי עם 10 שקלים לקנות 2 חלב 21 כיכר לחם ובדרך שיחקתי עם הכסף והוא אבד לי... אנחנו 8 ילדים בבית ואין לי פנים לחזור הביתה" נכמרו רחמיה של הילדה על חברתה והיא אמרה לה "קחי את ה-10 שקלים שלי ותקני למשפחתך את המצרכים אני כבר יסתדר" וכך היה... הילדה השנייה קנתה את המצרכים ושבה אל ביתה אבל עכשיו הילדה שהביאה את הכסף נשארה עם בעיה... היא הייתה צריכה לקנות ממתקים לטיול השנתי ועכשיו אין לה את הכסף... מה עשתה? הלכה מאחורי המכולת ראתה עיתונים כיווצה אותם והכניסה לתיק שיראה מנופח וכך חזרה הביתה... למחרת בבוקר ביום של הטיול אמא שלה שאלה אותה איזה פרוסה היא רוצה לטיול השנתי? אז הילדה בתקווה שהאמא לא תיגש לתיק השיבה לה שאין צורך בפרוסה ושהממתקים יספיקו... אבל האמא אמרה בליבה שאין מצב שהיא שולחת אותה לטיול בלי פרוסה מזינה שהיא העיקר והכינה לה פרוסה ובאה להכניס אותה לתיק... איך שפתחה את התיק חשכו עיני האם בראות את העיתונים המכווצים בתוך התיק והיא התחילה לצעוק על הבת שלה איפה הממתקים...? איפה הכסף...? ומרוב כעס אף סטרה לה בפניה וצרחת עליה שאסור לשקר !!!! אחרי כל זה היא שמה לה את הפרוסה בתיק ואמרה לה בכעס אני לא רוצה לראות אותך... עופי להסעה...!! הילדה יצאה לכיוון ההסעה באיחור משמעותי כואבת ובוכה ואיך שהיא הגיעה קרוב לאזור ההסעה... היא רואה שהאוטובוס נסע בלעדיה!!! אמרה הילדה בליבה, אמא שלי כועסת, אין מצב שאני חוזרת עכשיו לבית, בינתיים אלך לגינה ואעביר את הזמן... בינתיים, האמא שעבדה במשרה חלקית במתפרה שמעה לפתע דיווח אימים... רכבת נכנסה באוטובוס... נהגת האוטובוס קפאה במקום ולא האיצה וכך מצאו את מותם כל הילדים (יהי זכרם ברוך) באותו רגע האמא כמעט תפרה לעצמה את היד כשהיא לא מאמינה לסיט הזה שהיא שומעת והתחילה לזעוק ולאכול את עצמה על איך שנפרדה ממנה ולבכות על האובדן העצום... כעבור מספר שעות בשעות הצהריים המאוחרות החליטה הילדה לחזור לביתה והנה איך שהיא חוזרת האמא פותחת לה את הדלת ולא מאמינה למראה עיניה.. הילדה שהיא כבר חשבה שמתה והתאבלה עליה כאילו חזרה מהמתים !! האמא הייתה על סף עילפון כל הבית עמד על הרגליים מרוב שמחה לא מאמינים לנס הגדול והעצום הזה !!!

לאחר שקצת נרגעו העניינים שאלה האמא את

בתה איך ניצלה? ענתה הבת שבעקבות הצעקות והסטירה שקיבלה ממנה בבוקר, היא איחרה את ההסעה והחליטה ללכת לגינה להעביר שם את הזמן עד שיעבור זעמה של האמא... כמה גדולה מעלת הצדקה. צדקה תציל ממוות. בשמיים ראו שהילדה ריחמה על הילדה השנייה והביאה לה את ה-10 שקלים שלה ועשתה עמה צדקה וחסד של אמת והצילה אותה מבשושות במשפחתה ומידה כנגד מידה שלחו לה רווח והצלה מהמוות!!!! השם יתברך סיבב הכל שזכות הצדקה הזאת תציל אותה ושתשוב לביתה בריאה ושלמה.

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

אל חדרו של הרב הקדוש רבי שלום מבעלזא זצ"ל נכנס כפרי אחד ושטח לפניו תחינתו שיתפלל למענו. "מה מעשיך?" שאל אותו הרבי. "עובד אדמה הנני" השיב הכפרי. "האם שובת הנך מכל מלאכה ביום השבת?" המשיך הרבי לשאול. התחיל הכפרי לגמגם: "סלח לי הרבי כי בשדה אי אפשר לשבות לגמרי מכל העבודה במשך יום שלם. " כששמע הצדיק כי מודה הנו שעושה הוא את שבתו חול התחיל להוכיח אותו ולדבר על לבו דברי מוסר שישפר את דרכיו וינוח ביום השבת גם נתן לו עצות כיצד יבצע זאת הלכה למעשה שלא יינזקו יבוליו בשדה. סוף סוף לאחר שעה ארוכה של דברי שכנוע נאות הכפרי להבטיח כי ישמע בקול הרבי אך בקשה אחת לו אמר שיואיל הצדיק לחכות עד אחרי עונת הקציר והאיסוף שהם ימי העבודה ה"בווערת" בשדה ואחר כך יתחיל לשמור את השבת כהלכתה. חיוך עלה על שפתיו של הרבי מבעלזא והוא אמר לכפרי: "שמע נא את הסיפור אשר אספר לך" בימי קדם נהוג היה כי לכל פריץ מאדוני הכפרים היה יהודי שניהל את בית המזיגה והוא היה תלוי בחסדי אדוניו הפריץ כעבד נרצע. פעם אחת עשה אחד הפריצים משתה גדול לכל חבריו ובו נטלו חלק כל בעלי האחוזות הגדולים מאותו הגליל. כטוב לב הפריצים ביין החלו להתפאר איש איש ביהודי "שלו" וכל אחד מנה את מעלותיו של המוזג אשר בכפרו. כששמע הפריץ בעל המשתה את דבריהם התנצח עמום והתפאר כי היהודי אשר בכפרו עולה על כל האחרים אשר בכפרי חבריו כי עבד נאמן כמוהו לא נמצא בכל הארץ ומסור הוא בכל לבו ונפשו לאדוניו הפריץ. "אם אמנם כדברך כן הוא" נענו הפריצים האחרים ואמרו הבה נעמיד אותו בניסיון וניווכח אם צדקת או לא. " וזמהו הניסיון אשר נטיל עליו?" שאל הפריץ. "אתה תצווה עליו להמיר את דתו ואם ישמע בקולך אז נדע כי באמת לא נמצא עבד נאמן כמוהו". מיד צוה הפריץ לקרוא אליו את המוזג היהודי. כששמע הלה כי הפריץ מזמינו אליו לבש את בגדי השבת שלו ובפיק ברכים התייצב לפני אדוניו המוקף בחבר מרעיו. "מושקה" פנה אליו הפריץ בחביבות יתרה שלא כהרגלו "דורש אני ממך שתמיר את דתך", "מה זאת תבקש ממני אדוני הפריץ?" גמגם היהודי בפחד. "אחת גזרתי ולא אשנה" הרעים עליו הפריץ בקולו "ואם לא תשמע לדברי דע לך כי מרה תהיה אחריתך". הכפרי המסכן הרהר רגע ולבסוף אמר: "תן נא לי

לעי"נ הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים ויקהל פקודי

שישב ורשם את הפרוטוקול. כל מילה שהייתי אומרת, היתה מיד נרשמת ע"י יהודי בליל שבת! לכן שתקתי. אמרתי לעצמי כי מוטב לרעוב קצת יותר, מאשר לגרום לכך שיהודי יחלל שבת". (קונטרס "שבת המלכה" של הרב יעקב ישראל לוגסי)

"כל העושה בו מלאכה" (לה, ב)

בעת העלייה הגדולה לארץ בתקופת הכרות המדינה כאשר תנופת בניית מקומות יישוב חדשים הייתה בעיצומה בנה קבלן שומר מצוות שכונה בעיר חדשה כאשר את השכונה הסמוכה בנתה חברת סולל בונה. העלות הכספית הגבוהה ביותר בענף הבניה הייתה אז רכישת המלט כי הוצרכו לקנותו ולהביאו מחוץ לארץ תמורת הון רב. הקבלן הזמין כמויות גדולה של מלט והזמנה הגיעה ביום שישי אחד שבתחילת הקיץ בחביות מגולות. והנה אחרי הצהרים של אותו יום שישי כשכל המלט היה מונח באתר הבניה והפועלים כבר חזרו לעיר מגוריהם יפו נתקדו השמים בעבים ובכל רגע היה עלול לירד גשם זלעפות. הופיעו הפועלים בבית הקבלן בבהלה והזהירוהו אודות כמויות המלט הגדולה הנמצאת בחביות מגולות באתר הבניה ואם ירד גשם והמלט יירטב הוא יתקלקל לגמרי וההפסד הכספי יהיה אדיר. אין ברירה אחרת הם אמרו אלא שהם ייסעו לשם עם עגלות טעונות קרשים כדי לכסות את החביות היטב. אולם בדיקה מהירה של הזמן שנותר עד שבת העלתה כי פועליו עתידים בנסיעה זו לחלל את השבת עבורו.

הוא היה איש ירא אלוקים וענה להם בנחרצות: "אני אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבעולם! וכן אני מזהיר ששום יהודי לא יחלל את השבת עבורי גם לא בכדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון".

ואמנם בליל שבת ירדו גשמים עזים בארץ כך שהדבר היה ברור שכל הרכוש הגדול נאבד ונפסד. אולם יהודי יקרא זה ערך את שולחן השבת שלו בפנים מאירות שר את הזמירות כרגיל למד חומש עם ורש"י ועסק באמירת תהילים כהרגלו כאילו שום דבר לא קרה ולא יקרה כפי שאכן הורו חז"ל שבשבת על האדם להרגיש כאילו "כל מלאכתך עשויה".

רק בצאת השבת לאחר שהבדיל על היין החל לבו נוקפו על ההפסד הגדול באיבוד הכמות הגדולה של מלט שעלתה לו בדמים ויגיעה רבה וכשירד הכל לטמיון. מיד נטל עגלה לנסוע למקום הבניה. אולם כשהגיע לשם הופתע ונדהם ממראה עיניו כל חביות המלט שלו היו מכוסות היטב בקרשים ופחים ואבנים כראוי וכיאות ומאומה לא התקלקל!! הוא לא האמין למראה עיניו ורצה למשש את הנס בידי. הוא תחב ידו לתוך המלט והנה הוא יבש וטוב לשימוש. מחשבה עלתה בדעתו מי יודע אולי נשלחו מלאכי עליון לשמור על השקעתו הגדולה ולכסות את חביות המלט השייכות לו שלא יינזקו במטר...

רק למחרת נודע מה שקרה. אנשי הנהלת חברת "סולל בונה" שלחו פועלים לכסות את חביות המלט שלהם אך בחשכת הלילה הגיעו הפועלים בטעות לאתר הבניה של מיועדנו הקבלן וכיסו את החביות שלו במקום לכסות את החביות של סולל בונה וכך ניצל רכושו (אות ישראל עמ' 262).

אדוני רשות ללכת ולהימלך באשתי". נאות הפריץ לבקשתו והיהודי מיהר לביתו לספר לאשתו על הפקודה שקיבל. האישה שהייתה קלת דעת נבהלה לשמע איומי הפריץ ואמרה לו: "אל תמרה את פי אדונך אלא לך ועשה כדבריו". שב האיש ומסר לפריץ את תשובת אשתו והלה שמח מאוד על שהוכיח את נצחונו לידידו ובשביעות רצון אמר: "טוב אפוא מהיום והלאה יהיה שמך איון ואף את שם אשתך תחליף ועתה לך לשלום". עברו חדשים אחדים ושוב הופיע שליח מאת האדון לקרוא אליו את "איון". כשהלה בא אל הארמון אמר לו הפריץ: "מעתה תוכל לשוב לאמונתך הראשונה ושמך יהיה מושקה כמקודם". גם הפעם לא אעשה מאומה ללא עצת אשתי" ענה הכפרי. הוא שב לביתו לשאול את פי אשתו לדעתה אך האישה החמיצה פניה ואמרה: "אמנם טוב ונעים יהיה לחזור לאמונתנו הישנה אך עתה הולכים וקרבים ימי הפסח והעבודה בביעור חמץ תהיה רבה מאוד. גם נותרה לנו עדין כמויות גדולה של בשר חזיר וחבל מאוד יהיה לזרקו לכן שוב לאדונך ובקש ממנו שיואל להמתין עד אחרי הפסח ואז נעשה כרצונו ונהיה יהודים כמקודם..."

כשסיים הצדיק מבעלזא את סיפורו נשא עיניו אל הכפרי העומד מולו וראה כי הלה הבין היטב את הרמז ואת הנמשל. "רבי" אמר "שוב לא אוסיף לדבר דברי הבל כאלו והנני מקבל עלי להתחיל מיד בשמירת השבת כהלכתה".

"כל העושה בו מלאכה..." (לה, ב)

היה זה בתשעה באב תש"ד במחנה ברגן בלזן, והייתה זו הפעם הראשונה שכל המחנה הוענש: היום כלל האסירים לא יקבלו אוכל: האנשים, הנשים, הילדים, אף הזקנים!

אמא הסתכנה ובשלה דייסה של מים בשביל בתיה, אחותי הפעוטה, בת השלוש וחצי. לרוע המזל נתפסה אמא ע"י אנשי השמירה היהודית שבמחנה, והללו קבעו שאמי צריכה להישפט על כך. וזה דבר המשפט במחנה: נוסף לעונשים שהגרמנים מטילים עלינו, מוטל על האחראים היהודים שבמחנה להעניש את ה"עבריינים", והגרמנים נהנים מאוד לראות איך יהודי מעניש יהודי. משפטה של אמא נקבע ליום שישי בערב, ליל שבת נחמו תש"ד.

בדרך כלל מתנהל משפט כזה זמן רב ובעסק גדול. מופיע תובע יהודי, עדים, הנאשם, הסנגור, ולאחר מכן פסק דין של השופטים. אולם משפטה של אמא ארך זמן מועט. מיד הוצא פסק דין: שלילת מנת הלחם במשך יומיים. אמא ויתרה על הזכות להכחיש חלק מן האשמות המופרזות, ואף ויתרה על השתתפותו של הסנגור כדי לבקש הקלת העונש על בישול עבור תינוקת בת שלוש. "מוטב לקבל עונש חמור ולא להאריך את הדיון", אמרה אמא. בברגן בלזן לא היתה הפרדה מוחלטת בין מחנה הגברים ומחנה הנשים (במחנות המשפחתיים). במשך היום ניתן היה להיפגש.

שאלתי את אמא מדוע לא נצלה את זכותה להכחיש חלק מהאשמות, ומדוע לא סיפרה שהדייסה היתה בשביל בתיה הפעוטה, אך אמא לא השיבה לי. ראיתי שהיא נרגשת. העזתי ושאלתי שוב. ואז השיבה לי: "לא היו שם רק שופטים, אלא גם תובע וגם סנגור, וגם מזכיר

ויקהל פקודי הוספה

ר' אריה לייב הודה לקדוש ברוך הוא ואמר לילדיו: "רואים אתם? משמירת שבת אף פעם לא מפסידים". אך כאשר הגיע אשתו של ר' אריה לייב הביתה ושמעה מבעלה וילדיה את אשר התרחש לפני כשעה קלה, אמרה לבעלה בטון רך אך החלטי: "הרי אותו גביר יהודי ודאי מחלל שבת, ולא יתכן שאנו, שמקפידים כל כך על שמירת שבת, נהנה מכספו! הרי עניין שמירת השבת היא בנפשנו!!"

דבריה של אשתו הצדקנית שנאמרו מלב טהור שכנעו את בעלה ותכף ומיד הוא רץ לביתו של מייקל כדי להחזיר לו את ההמחאה. מייקל הופתע מאוד וכששמע את דבריו, התקצף ושאל: "האם השתבשה דעתך? איך אתה מעז להציב תנאים בפניי?? תן לי את ההמחאה ולך לשלום!" וכך עשה ר' אריה לייב. נתן לו את ההמחאה ויצא מן הבית. אשתו של מייקל, שהיתה באותו זמן בבית, שמעה את הדו-שיח שהיה מלווה בצעקות מצד בעלה וביקשה לדעת מה קרה.

בעלה היה נסער. הוא סיפר לה על ה"יהודי החצוף" שהעז להחזיר לו את ההמחאה שהוא, מייקל, העניק לו ברוב טובו כתרומה, ומדוע? כשהוא מנפנף בידיו בכעס אמר: "מפני שאינני שומר שבת ולכן אינני ראוי שיהנו מכספי".

רעייתו הקשיבה לו בריכוז רב ולאחר שסיים את דבריו אמרה לו: "בעלי היקר, ברצוני שתקשיב היטב לדבריי."

האם אתה זוכר שכאשר הגענו לאמריקה רצינו מאוד לשמור את השבת, אך המשימה היתה קשה מאין כמוה ואולי כמעט בלתי אפשרית?

הרגשנו שזה ממש מצב של פיקוח נפש. פחדנו לגווע ברעב והחלטנו להיכנע למצב החדש והחלטנו שלעת עתה נפסיק לשמור את השבת באופן זמני, ויצאת לעבוד גם ביום השבת. כמאמר חז"ל "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות". באופן כזה הסברנו זאת כדי להשקית את מצפונינו. אך האם זוכר אתה שאמרנו בנחרצות וקיבלנו על עצמנו שכאשר ישתפר מצבנו הכלכלי נחזור ונשמור את השבת? ומה קרה לנו בפועל? נהפכנו להיות עשירים ואת הבטחתנו לא קיימנו! ואז פרצה האישה בבכי מר ואמרה לבעלה: "תראה כיצד התדרדרנו ולא יזיה שפל המדרגה הגענו..."

מילותיה של אשתו חדרו ללבו כמו חיצים. דמעות הציפו את עיניו והציפו את רגשותיו. הוא נזכר בכל הקשיים שעבר יחד עם משפחתו בהגיעו לאמריקה ואת ההבטחה שכאשר יסתדרו מעט מבחינה כלכלית יחזרו לשמור את השבת. מייקל קיבל על עצמו באופן מיידי ומוחלט לשמור מחדש את השבת והודיע על כך לאשתו ולבני משפחתו, למרות כוחו של ההרגל הרע. חשוב היה לו להיפגש עם ר' אריה לייב ולהודיע לו על השינוי הרוחני שהוא הולך לבצע. בנוסף הוא הציע לד אריה לייב משרה מכובדת וקבועה אצלו במפעל והצהיר בשמחה שמפעלו ישובת מהיום והלאה ביום השבת.

מייקל חזר לשמו הראשון - מיכאל. הוא זכה שכל עובדיו ישמרו שבת. לאט לאט הוא ומשפחתו התחזקו בתורה ובמצוות, והוא זכה שצאצאיו יהיו מהאברכים החשובים של ישיבת מיר שבירושלים.

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לד'" (לה, ב)

ר' אריה לייב, יהודי שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה היגר עם משפחתו מפולין לאמריקה, "ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות".

ר' אריה לייב ורעייתו קיבלו על עצמם שלא להיכנע ללחצי פרנסה ולשמור את השבת במסירות נפש למרות הקושי האדיר שהיה בכך, ואין לנו מושג כמה קשה היה דבר.

ר' אריה לייב הכין את משפחתו לתקופה הקשה שהם עתידים לעבור והסביר להם שהם לא הולכים "ללקק דבש" באמריקה, ושהזהב אינו צומח על העצים.

ר' אריה לייב ומשפחתו הגיעו לאמריקה הגדולה ביום שלישי בשבת. ביום רביעי בבוקר הוא זומן לראיון עבודה והתקבל לעבודה מיום חמישי. הוא החזיק מעמד בדיוק יומיים. ביום שישי בצהריים פוטר לאלתר כשהתברר שאין הוא עובד בשבת. ר' אריה לייב קיבל את הכל בשמחה וראה בכך זכות לשמור את השבת במסירות נפש.

במקום העבודה השני ההצלחה האירה לו פנים, והוא החזיק מעמד בדיוק חמישה ימים וחצי: מיום ראשון בבוקר ועד יום שישי בצהריים... כך בכל שבוע הוא התקבל לעבודה ופוטר בסוף השבוע. המצב הכלכלי של המשפחה היה חמור. לא היה מדובר רק במזון שהיה דל ביותר, אלא גם תנאים מינימלים של מגורים לא היה לר' אריה לייב ומשפחתו. לא היה באפשרותם לשכור מקום ללון והם נאלצו להשתכן במחסן פחמים מצחין ומחניק.

באחד הימים טייל בסביבה גביר יהודי עשיר, מייקל (מיכאל) שמו. היה זה בשעות אחר הצהריים המוקדמות. לפתע ראה שני ילדים שחורים ומפויחים משחקים בגרוטאות, לכאורה מעשה שגרת, אך מה שהפליא אותו ומשך את תשומת לבו היתה העובדה שהילדים האלה דיברו ביניהם באידיש.

מייקל היה סקרן ביותר. הוא קרא לילדים אליו ומה רבה היתה תדהמתו כשהתברר לו שהילדים הללו יהודים שומרי מצוות אך הם מתגוררים במחסן פחמים וזו הסיבה שהם היו נראים לו כושים.

מייקל ריחם מאוד על הילדים היהודים שהיו בני עמו. הוא שאל אותם מספר שאלות וביקש לפגוש את אביהם, ר' אריה לייב. הם ליוו אותו עד מחסן הפחמים. מייקל נקש מספר נקישות על הדלת, ור' אריה לייב פתח את הדלת ונצב בפתח. הוא חיך חיך רחב ומבטו שידר רוח ושמחת חיים לעבר האדם הנצב מולו. הוא הזמין את מייקל להיכנס במאור פנים ל"בית" שלו.

כאשר נכנס מייקל למחסן, הוא נדהם לראות את הדלות ששררה במקום. הוא יצא מכליו בראותו את מסירות הנפש של ר' אריה לייב למען שמירת השבת. לאחר ששוחח עמו שיחה ארוכה, הוציא המחאה וכתב עליה סכום גדול שיאפשר למשפחה לחיות ברווח מספר חודשים. הוא הושיט לר' אריה לייב את ההמחאה ואמר לו שמדי חודש הוא יקבל ממנו המחאה באותו סכום.